تراژدی معدن طبس، جان ده‌ها کارگر را گرفت، چرا از فاجعه «یورت» و «طرزه» درس نگرفتیم

جانِ ارزانِ کارگر

فرهیختگان

کارگران که عموما با قراردادهای کوتاه‌مدت، روزمزد و بدون حمایت‌های قانونی لازم به کار گرفته می‌شوند، در برابر خطرات جدی مانند سوانح کاری، عدم تامین اجتماعی و حقوق ناعادلانه بی‌دفاع مانده‌اند. با توجه به عدم وجود تشکل‌های کارگری قدرتمند و عدم دسترسی به رسانه‌های مستقل برای بیان مطالبات‌شان، کارگران معادن توان چندانی برای چانه‌زنی و بهبود شرایط کاری خود ندارند. در این پرونده، ضمن ارائه مطالبی از وضعیت فعلی کارگران معادن، گفت‌وگویی با امیر خراسانی، جامعه‌شناس و پژوهشگر اجتماعی نیز آورده شده است. خراسانی به‌عنوان فردی که سال‌ها در حوزه مسائل کارگری تحقیق کرده، به‌دلایل ساختاری و سیاسی به وضعیت نابسامان کارگران معادن اشاره می‌کند. او معتقد است مساله اصلی، نبود حمایت‌های سازمانی و ساختارهای تشکلی است که می‌توانند از حقوق این کارگران دفاع کنند. خراسانی همچنین به عدم حساسیت افکار عمومی نسبت به شرایط کارگران اشاره می‌کند و این موضوع را یکی از عوامل اصلی بی‌توجهی دولت و کارفرمایان به حقوق آنها می‌داند. در این پرونده تلاش شده است به این سوال پاسخ داده شود که چرا حقوق کارگران معدن در ایران نادیده گرفته می‌شود و چه اقدام‌هایی برای بهبود وضعیت آنها لازم است. همچنین به نقش دولت و نهادهای مسئول در اصلاح این شرایط اشاره شده و راهکارهایی برای ایجاد تغییرات اساسی در ساختارهای حقوقی و اجتماعی به نفع کارگران ارائه شده است.

حادثه معدن طبس و جان باختن ده‌ها معدنچی بار دیگر ایمنی معادن کشور را زیر سوال برد

روز مبادا در طبس

زینب مرزوقی
خبرنگار گروه نقد روز

دقیقا ۱۲ شهریور سال گذشته بود که ۶ معدنکار در تونل رزمجاه معدن البرز شرقی طزره دامغان به دلیل جمع شدن گاز در حین کار جان دادند و ۹ ساعت پس از حادثه پیکر بی‌جان ۶ معدنکار معدن طزره دامغان را از زیر آوار بیرون کشیدند. براساس گفته‌های کارشناسان و مهندسان ایمنی معدن، از جدی‌ترین مشکلات استخراج زغال سنگ از معادن، جمع شدن گاز متان در محل استخراج معدن است. فقط ۱۰ دقیقه از بامداد اول مهر گذشته بود که خبر رسید نشت گاز در یکی از کارگاه‌های شرکت زغال سنگ معدنجوی طبس موجب انفجار در این معدن شد. در خبر اولیه اعلام شده بود که بالغ بر ۱۷ نفر در کارگاه استخراج این معدن مشغول کار بودند. همچنین حدود ۲۰ نفر از کارگران نیز در محدوده بالای کارگاه مشغول کار بودند و تا ساعات اولیه انتشار خبر هیچ اطلاعی از کارگران در دست نبود.

تعلل چند ساعته در اعلام خبر حادثه

انفجار در ساعت ۹ شب ۳۱ شهریورماه اتفاق افتاده بود اما خبر این حادثه تقریبا ۳ ساعت بعد اعلام شد. همچنین اعلام جزئیات حادثه معدن معدنجوی طبس در ساعات ابتدایی اول مهرماه متوقف شد و هیچ‌گونه جزئیاتی تا ساعت ۷ صبح روز گذشته منتشر نشد. درنهایت ساعت ۷ صبح اول مهرماه، خبر جان باختن ۱۳ کارگر معدن رسید. تا آن لحظه نیز ابعاد حادثه همچنان مشخص نبود اما با توجه به تخمین‌های صورت گرفته در خبر اولیه حادثه، از همان ابتدا احتمال می‌رفت که عدد قربانیان معدن رزمجو طبس بیش از ۱۳ نفر باشند. مدیرکل مدیریت بحران استانداری خراسان جنوبی تعداد فوتی‌های حادثه معدن طبس را تا ساعت ۷ و ۲۵ دقیقه صبح ۱۹ نفر و تعداد مجروحان را ۱۷ نفر اعلام کرد و گفت: «با توجه به غلظت گاز در تونل‌ها که موجب انفجار در عمق ۲۵۰ متری به‌صورت ارتفاعی و ۷۰۰ متری به‌صورت مورب در معدن شده، امدادرسانی توسط ۸ تیم تخصصی پنج نفره درحال انجام است.»

رئیس‌جمهور: روند باید اصلاح شود

حوالی ساعت ۸ و نیم صبح بود که رئیس شورای اطلاع‌رسانی دولت از پیگیری ویژه رئیس جمهور برای حادثه معدن معدنجو طبس خبر داد و گفت که وزرای کار و صمت با دستور پزشکیان برای پیگیری و بررسی حادثه پیش آمده به طبس اعزام شدند. همچنین رئیس جمهور پیش از سفر به نیویورک نیز این حادثه را از طریق رسانه ملی تسلیت گفت و اعلام کرد با وزرای کار، صمت و بهداشت در رابطه با حادثه پیش آمده گفت‌وگو کرده است. «صحبتی که با وزیر صمت داشتم، این بود که این روند باید تصحیح شود تا از این به بعد در هیچ‌کدام از معادن کشورمان شاهد چنین اتفاقی نباشیم. من تصورم می‌کنم که می‌توانیم [از حادثه] پیشگیری کنیم. استانداردی که باید در معادن باشد، باید به اندازه‌ای باشد که خطری افراد را تهدید نکند.»

ساعت از ۹ صبح اول مهر گذشته بود که رئیس جمعیت هلال‌احمر کشور اعلام کرد: «با پیدا شدن ۹ پیکر دیگر از معدن چیان، تعداد فوتی‌های حادثه معدن زغال سنگ طبس به ۲۸ نفر رسید. تا این ساعت ۲۴ نفر نیز مفقودند.»

تراکم گازمتان در بلوک‌ها بسیار بالاست

چند دقیقه به ساعت ۱۰ صبح روز گذشته مانده بود که بالاخره جزئیات حادثه معدن رزمجوی طبس از زبان استاندار خراسان جنوبی اعلام شد: «دیشب اطراف ساعت ۲۱ در یکی از بلوک‌ها شاهد انفجار و نشت گاز متان بودیم. از زمان انتشار خبر در شهرستان و استان، ما شاهد استقرار مدیران و اعضای ستاد مدیریت بحران بودیم. تمهیدات و امکانات لازم برای امدادرسانی نیز مهیا شد. نام این منطقه پرورده است و ۷۶ درصد زغال کشور از این منطقه تامین می‌شود. همچنین تعداد قابل توجهی از شرکت‌های بزرگ زغال سنگ در این منطقه مشغول به کارند. یکی از این شرکت‌ها، شرکت معدنجو است که از سال ۷۵ تا به امروز در این منطقه مستقر است. حادثه در بلوک c معدن اتفاق افتاد و بلوک b نیز درگیر شد؛ چراکه این دو بلوک به شکل زیرزمینی و به اندازه ۲ کیلومتر به هم متصلند. در ابتدا باید گاز را از تونل خارج کنیم و بعد عملیات امداد و نجات صورت گیرد. الان که در خدمت شمایم، فعالیت در بلوک b به اتمام رسید؛ از ۴۷ نفری که در این بلوک مشغول فعالیت بودند متاسفانه ۳۰ نفر فوت کردند و ۱۷ نفر نیز مصدوم شدند. الان عملیات امداد و نجات در بلوک c در حال انجام است. در این بلوک تراکم گاز متان بسیار بالاست. بنابراین برای تخلیه گاز و ورود باید تونل ایجاد شود. برآورد این است که طی ۳ الی ۴ ساعت آینده ماجرای بلوک c نیز روشن شود و عملیات امداد و نجات نیز پیش برود.» در همان ساعت و دقایق بود که امدادگران اعلام کردند احتمال افزایش آمار جان باختگان معدن معدنجوی طبس وجود دارد.

افزایش شمار جان‌باختگان به ۵۱ نفر

در ادامه بررسی ابعاد ماجرا و حادثه معدن معدنجوی طبس، روز گذشته رئیس قوه قضائیه نیز طی تماسی با رئیس کل دادگستری خراسان جنوبی، به وی دستور داد به سرعت ابعاد مختلف حادثه مورد بررسی و رسیدگی قرار گیرد. ساعت ۱۲ روز گذشته در پی عملیات امداد و نجات و با توجه به اعلام قبلی نسبت به افزایش آمار جان‌باختگان، درنهایت اعلام شد تعداد جان‌باختگان این حادثه به ۵۱ نفر و مصدومان نیز به ۲۰ نفر رسید.

ورود مجلس برای بررسی ابعاد ماجرا

زهرا سعیدی، سخنگوی کمیسیون صنایع و معادن مجلس شورای اسلامی روز گذشته در گفت‌وگو با مهر اعلام کرده بود: «حتما ابعاد حادثه انفجار معدن زغال سنگ طبس بررسی می‌شود. علی‌رغم اینکه تاکنون درباره ابعاد و دلایل این حادثه مواردی مطرح شده است اما تا اطلاعات کامل به دست ما نرسد، بهتر است که درباره علل آن اظهارنظر نکنیم.» او همچنین خبر داده بود رئیس کمیسیون صنایع و معادن درحال عزیمت به محل حادثه است و بررسی‌های مجلس شورای اسلامی برای پی بردن به علل ایجاد این حادثه آغاز شده است.

اعلام ۳ روز عزای عمومی در خراسان جنوبی

ساعت ۱۲ و ۳۰ دقیقه نیز فرماندار طبس در گفت‌وگویی اعلام کرد تیم امدادرسانی درحال حاضر به بلوک c دسترسی پیدا کرده‌اند اما هنوز به محبوسان این بلوک نرسیده‌اند. براساس گفته‌های فرماندار طبس تا به آن لحظه ۲۲ معدنچی در تونل محبوس شده بودند. ظهر روز یکشنبه اول مهرماه و در پی حادثه معدن معدنجوی طبس امام جمعه و استاندار خراسان جنوبی ضمن تسلیت به خانواده‌های داغدار، سه روز عزای عمومی در خراسان جنوبی اعلام کردند.

۱۷ نفر از معدنچیان همچنان محبوسند

کارگران در گفت‌وگوهایی که با رسانه ملی داشته‌اند درباره حادثه گفته بودند که درحال کار بودند که یکباره در فضای کارگاه، دود مشاهده می‌کنند. پس از بالا رفتن دود، ظاهرا کارگران دچار تنگی نفس می‌شوند. بخشی از کارگران در این بین خودشان را پایین کارگاه می‌اندازند و بخش دیگری فرصت نجات خودشان را نداشتند و دچار گازگرفتگی می‌شوند. در پی پیگیری و حضور میدانی مسئولان، همان ساعات بود که وزیر کشور نیز راهی طبس می‌شود. همچنین تا ساعات نگارش این گزارش یعنی ۱۷ و ۳۰ دقیقه روز اول مهرماه، براساس گفته رئیس جمعیت هلال احمر کشور ۱۷ نفر از معدنکاران معدن معدنجوی طبس هنوز محبوسند. همچنین براساس اعلام استانداری خراسان جنوبی ۶۹ نفر از معدنچیان در معدن مشغول کار بودند. اما براساس شنیده‌های «فرهیختگان» تعداد معدنچیان حاضر در معدن در زمان حادثه بیش از عدد اعلام شده است.

دبیر انجمن زغال‌سنگ: برای اولین بار به حجم گازی بالا در طبس رسیده‌ایم

سعید صمدی، دبیر انجمن زغال‌سنگ ایران روز گذشته در جمع خبرنگاران گفته بود: «تجهیزات این معدن کاملا مکانیزه بوده و اگر بخواهیم معادن بخش خصوصی را دسته‌بندی کنیم بدون شک این معدن به لحاظ استفاده از ماشین‌آلات، اصول ایمنی و حفاظتی و استفاده از پرسنل متخصص در ۵ معدن اول کشور قرار می‌گیرد. این معدن در ۲۰ سال اخیر هیچ اخطاری از سازمان‌های نظارتی دریافت نکرده است.» او همچنین به خبرنگاران عنوان کرده بود: «در استخراج ماده‌ای مانند زغال سنگ به‌طور طبیعی در هر تن آن ۱۵ مترمکعب گاز متان است، اگر در موارد ایمنی سهل‌انگاری می‌داشت هر ماه حادثه ایجاد می‌شد. ۱۸۰۰ نفر در معدن معدنجوی طبس اشتغال داشتند. یکی از اتفاقات معمولی در حوزه استخراج زغال سنگ رسیدن به منبع‌های زیرزمینی گاز است. به‌طور معمول معدنی در این حجم دستگاه تهویه در هر ساعت هزار مترمکعب گاز را به خارج هدایت می‌کند، اما اگر یک‌دفعه به یک منبع گاز متراکم برسند که به‌طور مثال ۵۰ هزار مترمکعب گاز متصاعد شود شاهد یک انفجار خواهیم بود. اما انفجاری با این ابعاد به‌طور حتم برخورد با یک منبع گازی حداقل ۵۰ هزار مترمکعب و تصاعد گاز متان بوده است. معمولا در مناطقی که مخازن زیرزمینی گاز وجود دارد تمهیدات لازم و احتیاط بیشتری هنگام تخریب صورت می‌گیرد، اما در منطقه طبس این اولین بار است که به یک منبع گازی به این حجم رسیده‌ایم.»

برای کاهش ابعاد این مصیبت هر اقدام لازم را انجام دهید

پیام تسلیت رهبر معظم انقلاب اسلامی در پی حادثه اندوهبار معدن طبس

در پی حادثه اندوهبار انفجار معدن در طبس و جان باختن شماری از کارگران، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، رهبر معظم انقلاب اسلامی در پیامی ضمن تسلیت به خانواده‌های داغدار، بر لزوم بیشترین تلاش برای امدادرسانی به کارگران تأکید کردند.

متن پیام رهبر انقلاب به این شرح است:

بسم الله الرحمن الرحیم

حادثه تلخ و اندوهبار، در معدن زغال‌سنگ در طبس را که در آن تعدادی از کارگران قربانی یا مصدوم شدند، به خانواده‌های این عزیزان و مردم آن منطقه تسلیت عرض می‌کنم. به مجموعه امداد که از سوی مقامات دولتی برای کمک به محل حادثه رفته‌اند؛ تاکید می‌کنم که بیشترین تلاش خود را مصروف نجات آنان کنند و برای کاهش ابعاد این مصیبت هر اقدام لازم را انجام دهند. رسیدگی فوری به وضع مصدومان نیز باید مورد اهتمام قرار گیرد.

سیدعلی خامنه‌ای
اول مهر ۱۴۰۳

یک معدن دیگر جان گرفت

باز هم همان حکایت همیشگی

علی ملکی
خبرنگار گروه نقد روز

حادثه ریزش معدن در طبس بار دیگر بحث ایمنی کار و حراست از جان کارگران را در میان رسانه‌ها مطرح کرد. با این حال تراژدی ریزش معادن در کشور پدیده تازه‌ای نیست و در دهه‌های گذشته به صورت مداوم جان صدها و هزاران کارگر را تهدید کرده است. گازگرفتگی کارگران در کرمان آن هم دوبار در یک دهه، ریزش معدن در طبس، حبس کارگران در معدن یورت آزادشهر، دوبار ریزش معدن در طزره دامغان و ریزش شدید معدن در شازند و عملیات جست‌وجویی که تقریبا یک ماه به طول انجامید، نمونه‌هایی از این حوادثند که در ادامه سابقه بخشی از آنها را می‌خوانید.

«گازگرفتگی» عامل فوت معدنچی‌های کرمانی

یکی از تاریخی‌ترین حوادث معدنی ثبت شده در رسانه‌ها مربوط به سال ۸۸ و فوت ۱۲ نفر از کارگران به دلیل خفگی و مسمومیت با گاز منواکسید کربن در معدن «باب نیزو» کرمان است. طبق گزارش کمیسیون صنایع و معادن درخصوص بررسی این حادثه، این معدن نیز جزء معادن با گاز بالا شناخته شده بود و ذاتا جزء معادن با احتمال حادثه بالا محسوب می‌شود. در عین حال بیش از دو دهه بوده که فرآیند استخراج در این معدن به‌صورت سنتی انجام می‌شده است. علی اصغر یوسف‌نژاد، سخنگوی وقت کمیسیون صنایع و معادن هنگام قرائت گزارش مربوط به این حادثه در صحن علنی مجلس با تاکید بر اینکه دقت بیشتر در واگذاری و استخراج و رعایت دقیق موارد ایمنی و نظارت کامل بر استخراج و تجهیزات استخراج بیش از پیش ضروری به نظر می‌رسد؛ اعلام کرد متاسفانه دقت‌های لازم در موارد مذکور توسط وزارتخانه‌های صنایع و معادن و کار و امور اجتماعی صورت نگرفته است. در این گزارش آمده است موادی استفاده شده که باید تحت نظارت دقیق نیروی انتظامی و مسئولان حراست شرکت زغال‌سنگ کرمان مورد استفاده قرار می‌گرفت اما به‌صورت «بسیار ناشیانه» و «توسط افراد غیرمجرب» استفاده شده است. البته این تنها حادثه برای این معدن نبود و در ابتدای دهه ۸۰ هم ۹ کارگر این معدن به علت گازگرفتگی جان‌شان را از دست داده بودند.

پرواز ۸ نفره از طبس

سه سال بعد از حادثه باب نیزو کرمان نوبت به کارگران معدن یال شمالی طبس رسید تا با مرگ رو در رو شوند. وقوع انفجار در این معدن زغال‌سنگ جان هشت کارگر را گرفت و مردم ایران را عزادار کرد. همان زمان یکی از مسئولان معدن در تشریح حادثه گفت: «ساعت هفت روز سه‌شنبه کارگران شروع به کار کرده که ۱۳ تن از آنان وارد تونل شده و هشت تن در «افق ۳»، چهار تن در «افق ۲» و یک تن دیگر نیز به‌عنوان مسئول ایمنی کارشان را آغاز کردند.» این مقام مسئول اعلام کرد در ساعت ۷:۵۰ صدای انفجار از معدن شنیده و گردوغبار زغال از تونل خارج شد و از میان هشت کارگری که در «افق ۳» مشغول به کار بودند چهار تن فوت کردند که جسد یکی از آنان توسط امدادگران خارج شده و گروه امداد و نجات کار ایمن‌سازی معدن را انجام می‌دادند تا سایر اجساد را خارج کنند. نهایتا پس از چندین ساعت با پیدا شدن جسد چهار نفر دیگر از کارگران، تعداد فوتی‌های این معدن هشت نفر اعلام شد.

همه کارگران معدن آزادشهر جان باختند

«همه محبوس‌شدگان در معدن یورت آزادشهر به دلیل نبود اکسیژن جان باخته‌اند» این تیتر هولناک رسانه‌های کشور در روز ۱۳ اردیبهشت سال ۹۶ بود. سعید باستانی، سخنگوی وقت کمیسیون صنایع و معادن مجلس شورای اسلامی درباره جزئیات این حادثه طی گزارشی اعلام کرد که معدن مذکور استانداردهای لازم برای جلوگیری از حوادث غیرمترقبه را نداشته و نبود سازوکار مناسب در معدن آزادشهر برای مواجهه با حوادث احتمالی، یکی از دلایل بروز این حادثه است. سخنگوی وقت کمیسیون صنایع و معادن مجلس یکی دیگر از علل بروز حادثه در معدن آزادشهر یورت استان گلستان را «نبود فضای کافی برای خروج گاز زغال‌سنگ» که منجر به آتش‌سوزی شده دانست. این علل درنهایت منجر به ریزش معدن زغال‌سنگ زمستان یورت در آزادشهر استان گلستان شد که بر اثر آن ۴۳ تن از کارگران جان خود را از دست دادند.

نجات یک نفر در هجدک کرمان

ظهر یکشنبه شانزدهم شهریور ۱۳۹۹ بازهم خبر انفجار در کرمان دست به دست شد. ابتدا خبر ریزش معدن با اعلام کشته شدن یک کارگر و بی‌اطلاعی از کارگران محبوس توسط اورژانس کرمان و مسئولان امر منتشر شد و ساعاتی بعد طبق اعلام مسئولان پیکر سه کارگر معدن از زیر آوار بیرون آورده شد اما همه آنها جان خود را از دست داده بودند. سیدمحمد صابری، رئیس فوریت‌های پزشکی کرمان در این باره اعلام کرد تنها مصدوم نجات‌یافته حادثه ریزش معدن هجدک که مردی ۳۹ ساله است بلافاصله بعد از حادثه ریزش معدن به خارج از معدن انتقال یافته و اقدامات اولیه درمانی انجام شد.

طزره؛ دوبار ریزش در ۲ سال

ساعت ۱۹:۳۰ عصر یکشنبه دوازدهم شهریور ۱۴۰۲ بر اثر تجمع گاز در یکی از تونل‌های معدن زغال‌سنگ شرکت البرز شرقی در عمق ۷۰۰ متری معدن در طزره دامغان، تونل ریزش کرد و شش کارگر در معدن محبوس شدند. این انفجار باعث شد تعدادی از کارگران بر اثر استنشاق گاز دچار تنگی نفس و مسمومیت شوند و در همان محل درمان شدند و شش کارگر نیز پس از ساعت‌ها تلاش نیروهای امدادی، جان باختند. این حادثه در حالی اتفاق افتاد که دوسال قبل از آن روز شنبه ۱۱ اردیبهشت ۱۴۰۰ در تونل شماره ۴۲ معدن بزرگ طزره، از معادن چهارگانه شرکت زغال‌سنگ البرز شرقی، ریزش ناگهانی سقف کارگاه منجر به حادثه تلخی شد که طی آن حادثه دو کارگر پیمانکاری محبوس شدند و درنهایت پس از گذشت حدود ۱۳۰ ساعت از زمان وقوع حادثه پیکر آنها از زیر آوار خارج شد.

زخم شازند تازه‌تر شد

نزدیک‌ترین تصویری که از ریزش معدن در اذهان عمومی وجود دارد مربوط به ریزش معدن حدود چهار ماه پیش در شازند اراک است. ساعت حدود ۱۱ صبح روز یکشنبه ۲۷ خردادماه جاری بود که معدن شماره پنج شازند در جاده اراک - توره با حجم زیادی از سنگ‌های بزرگ ریزش کرد و منجر به نگرانی خانواده کارگران و مردم کشور شد. پیچیدگی عملیات آوار برداری منجر به این شد که معاون برنامه‌ریزی و هماهنگی امور عمرانی فرماندار شازند ۲۲ روز بعد از حادثه درباره آخرین وضعیت آن اعلام کرد که با توجه به اتفاق ناگواری که در این معدن افتاد و عملیات ۲۲ روزه گروه مهندسی رزمی ۴۲ قدر، متاسفانه دو نفر از عزیزان همچنان زیر آوارند. درنهایت با کشف اجساد این دو نفر، شمار جانباختگان حادثه به چهار نفر رسید. با این حال باید به ابعاد این ریزش‌ها -که در این متن تنها به بخشی از آنها اشاره شد- توجه شود و از جان کارگران سخت‌کوشی که در این معادن کار می‌کنند، حراست شود.

چالش‌های کارگران در گفت‌وگوی «فرهیختگان» با امیر خراسانی، پژوهشگر اجتماعی بررسی شد

ریشه مشکلات کارگران سیاسی است نه اقتصادی

علی مزروعی
خبرنگار گروه نقد روز

به بهانه تکرار حوادث دلخراش معادن این بار در طبس برای بررسی مشکلات جامعه کارگری ایران سراغ امیر خراسانی رفته‌ایم. این جامعه‌شناس و پژوهشگر اجتماعی، در مصاحبه با «فرهیختگان» به بررسی وضعیت حقوقی و اجتماعی کارگران معادن پرداخت. او با اشاره به ضعف پایگاه اجتماعی این قشر گفت: «دولت در شرایط فعلی هیچ حساسیتی نسبت به مشکلات کارگران ندارد و این وضعیت به‌شدت بر زندگی آنها تاثیرگذار است.» مشروح این گفت‌وگو را در ادامه می‌خوانید.

اولویت در سرمایه‌گذاری خارجی به جامعه کارگری

خراسانی به ناکافی بودن سیاست‌های دولت در مواجهه با مشکلات کارگران اشاره کرد و گفت: «دولت به‌جای توجه به مسائل کارگران، روی سرمایه‌گذاری‌های خارجی متمرکز شده و هیچ تلاشی برای بهبود شرایط زندگی کارگران انجام نمی‌دهد.» او بر این نکته تاکید کرد که دولت باید به مسائل کارگران توجه بیشتری داشته باشد و تشکل‌های کارگری را تقویت کند تا آنها بتوانند به شکل موثرتری حقوق خود را مطالبه کنند. او خاطرنشان کرد: «در شرایط کنونی، کارگران هیچ قدرتی برای دفاع از حقوق خود ندارند و این امر به بحران‌های جدی اجتماعی منجر شده است.»

فضای عمومی نسبت به سوانح کار حساس نیست

این پژوهشگر اجتماعی همچنین به عدم وجود فضای عمومی و حساس نسبت به سوانح کار اشاره کرد و تاکید کرد که دولت باید به جای تمرکز بر مسائل حاشیه‌ای، به مشکلات اساسی کارگران توجه کند. خراسانی تاکید کرد مساله اصلی، نیاز به ایجاد یک بستر قوی برای حمایت از کارگران و افزایش توانمندی‌های آنهاست تا بتوانند دربرابر ناملایمات اقتصادی و اجتماعی ایستادگی کنند. خراسانی به نمونه‌هایی از حوادث کارگری اشاره کرد و گفت: «۵۰ نفر در یک حادثه در طبس جان خود را از دست می‌دهند اما جامعه نسبت به این مسائل بی‌تفاوت است.» او تاکید کرد که دولت باید زمینه‌ساز ایجاد نهادهای حرفه‌ای و تشکل‌های کارگری باشد تا کارگران بتوانند حقوق خود را مطالبه کنند.

انگیزه‌زدایی قراردادهای کوتاه‌مدت

امیر خراسانی، جامعه‌شناس و پژوهشگر اجتماعی در این گفت‌وگو به بررسی چالش‌های موجود برای کارگران معدن در ایران نیز پرداخت. او با اشاره به قراردادهای کوتاه‌مدت کارگران بیان کرد: «قراردادهای سه‌ماهه نه‌تنها انگیزه‌ای برای یادگیری مهارت‌های جدید در کارگران ایجاد نمی‌کند، بلکه موجب عدم خلاقیت و تولید کارآمد نیز می‌شود.» او به ناکارآمدی دولت در پاسخ به مشکلات کارگران اشاره کرده و گفت: «اکثر کارگران با قراردادهای کوتاه‌مدت استخدام می‌شوند و این وضعیت، توانایی آنها را برای دفاع از حقوق خود کاهش می‌دهد.» خراسانی ادامه داد که کارگران باید قراردادهای بلندمدت داشته باشند تا بتوانند در محیط کاری خود احساس امنیت کنند و توانایی‌های خود را توسعه دهند. وی همچنین به وضعیت حقوق و مزایای کارگران اشاره کرد و گفت: «کارگران معدن به‌طورکلی از نظر حقوق و شرایط کاری با استانداردهای جهانی فاصله زیادی دارند. بسیاری از کارگران غیررسمی و روزمزدند و قراردادهای آنها معمولا غیررسمی و بی‌قاعده است.»

مشکلات کارگران به مسأله اجتماعی تبدیل نمی‌شود

این جامعه‌شناس همچنین به عدم حساسیت افکار عمومی نسبت به وضعیت کارگران اشاره و بیان کرد: «مشکلات کارگران به مسائل اجتماعی تبدیل نمی‌شود و مردم نسبت به آن بی‌تفاوتند. درنتیجه کارگران برای دفاع از حقوق خود به تنهایی با چالش‌های جدی روبه‌رویند.» خراسانی همچنین تاکید کرد در این حوزه، نیاز به ایجاد حساسیت اجتماعی و تقویت ساختارهای حقوقی و قانونی است تا کارگران بتوانند دربرابر خطرات و مشکلات موجود ایستادگی کنند. خراسانی به شرایط مالی و اجتماعی زنان سرپرست خانوار اشاره کرد که همسرشان را در سوانح کاری از دست داده‌اند و توضیح داد که در بسیاری از موارد، کمک‌های مالی به آنها ناکافی و غیرقابل اتکاست. او افزود: «تصور کنید زنی با دو فرزند، یکی از آنها ۱۴ ساله، با دیه‌ای که به او داده شده، چگونه می‌تواند زندگی خود را بگذراند؟»

دولت فضا را برای تشکل‌های کارگری فراهم کند

امیر خراسانی در ادامه به بررسی چالش‌های کارگران در ایجاد قدرتی برای طرح مطالبات‌شان پرداخت و بر لزوم افزایش قدرت آنها تاکید کرد. او گفت: «برای اینکه کارگران بتوانند از حقوق خود دفاع کنند، باید قدرت لازم را داشته باشند. در حال حاضر کارگران هیچ‌گونه قدرتی برای دفاع از دستمزد و امنیت شغلی خود ندارند.» وی به عدم حضور نهادهای اجتماعی و صنفی مؤثر اشاره کرد و گفت: «بدون وجود تشکل‌های کارگری قوی، کارگران نمی‌توانند به‌طور مؤثر از حقوق خود دفاع کنند. اگر تشکل‌ها وجود داشته باشند، می‌توانند قدرت چانه‌زنی کارگران را افزایش دهند و از آنها دربرابر کارفرمایان حمایت کنند.» این پژوهشگر اجتماعی اشاره کرد که دولت در مواقع بحرانی به مسائل مربوط به کارگران توجه نمی‌کند. «اگر دو نفر در یک رستوران با غذا مسموم شوند، دولت بلافاصله به مسأله ورود می‌کند و حساسیت نشان می‌دهد اما در معادن زغال‌سنگ که خریدارش مشخص و محدود است، چنین حساسیتی وجود ندارد.» او در ادامه گفت: «دولت باید فضای لازم برای تشکیل تشکل‌های کارگری را فراهم و از امنیت این تشکل‌ها حمایت کند. در غیر این صورت، مشکلات همچنان ادامه خواهد داشت.» خراسانی با اشاره به لزوم ایجاد نهادهای حرفه‌ای و اجتماعی برای کارگران افزود: «اگر کارگران بتوانند به‌طور مؤثر خود را سازماندهی کنند، می‌توانند به چالش‌های موجود پاسخ دهند و از حقوق خود دفاع کنند.»

رسانه‌ها در کنار کارگران باشند

وی درنهایت خاطرنشان کرد: «مسأله اصلی در ایران نه‌تنها اقتصادی، بلکه سیاسی است. برای بهبود شرایط کارگران لازم است قدرتی به آنها داده شود تا بتوانند خواسته‌های خود را مطرح کنند.» این پژوهشگر اجتماعی بر لزوم توجه به مسائل سیاسی و اجتماعی کارگران تاکید کرد و گفت: «تا زمانی که قدرت توزیع نشود، کارگران قادر به دفاع از حقوق خود نخواهند بود.» او همچنین به نقش گروه‌های صنفی در جلوگیری از حوادث مشابه و تقویت موقعیت کارگران در معادن اشاره کرد و خاطرنشان کرد: «بسیاری از حوادث ناشی از عدم وجود تشکل‌های قوی برای پیگیری مطالبات مربوط به ایمنی رخ می‌دهند.» این پژوهشگر اجتماعی همچنین به نقش رسانه‌ها و تشکل‌های کارگری در این زمینه پرداخت و تاکید کرد: «قدرت کارگران در ایجاد تغییرات ضروری است. اگر کارگران نتوانند صدای خود را به خوبی به گوش مسئولان برسانند، وضعیت آنها بهبود نخواهد یافت.»

دوشنبه ۲ مهر ۱۴۰۳
شماره ۴۲۳۴
FARHIKHTEGANDAILY.COM
FARHIKHTEGANONLINE